L. SECTANI
Q. FIL.
DE TOTA GRAECULORUM HUIUS AETATIS LITTERATURA
AD
GAIUM SALMORIUM
Sermones Quattuor.
Acceſſere quaedam M. Philocardii
ENARRATIONES.

GENEVAE CIƆIƆCCXXXVII.
APUD TORNESIOS
SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

TYPOGRAPHUS
LECTORI S.

SI forte Graeculus es, ex eorum numero, quos L. Sectanus noſter ſale aliquo & aceto perfricandos cenſuit, quaeſo Te, ut benevole accipias, quod Tibi animo medendi propino. Sin verò de Litteris, ac de Te ipſe ſentis, utì debes, impendio magis gratum habe, quod do, animo gratificandi. Quicumque tandem ſies, aut utilitatis aliquid, aut voluptatis hinc hauries; mihique gratias habebis, cuius opera tenes, unde poſsis aut melior fieri, aut hilarior: ſed nolo cuiquam fucum facere. Utilitatem ego meam ſpectavi, quom haec

vul-

Digitized by Google

vulgare ſtatui. Ita ſanè: eaque causa, quanta potui maxima accuratione rem faciundam duxi, & ab homine neceſsario impetravi, ut aliquibus Enarrationibus adiectis lucem ſententiis, ubi aliquid paullò obſcurius incidiſset, adferret. At ſi id omne in tuum commodum vertit, noli me mea ſpe fraudare. Vale.

Digitized by Google

SERMO PRIMUS

NON, qualem me, Salmori, paullo ante ſolebas
Adfari, timidusque verecundusque, ſed audax
Arduus, & Duce Ventorum imperioſior adſum:
Heus Tu, diſcede ad laevam, pronusque, rotundam
Tonſuram ut videam [a], *dic nobis rite ſalutem.*
Nec nimis adcede, & paullum ſta gibbus, & ambas
Demitte auriculas, verbisque precantibus uti
Adſueſce, a veteri ſi quidquam poſcis amico.
Miraris? Rides? atqui non me malus aura
Iupiter adflavit furiali, & ſulphure diro:
Nec lunae ad radium mens eſt emota, nec illuc
Migravit (quod ego ſcierim) pars optima noſtri;
Quo res amiſsae coëunt [b]; *ubi plurima quondam*
Inventa eſt liquidi cuſtos ampulla cerebri.
Et valui, & valeo. Quod ſi haec inſania dici
Debet, amabilior nulla eſt Sapientia: malo
Deſipere hoc pacto: fias utcumque beatus,
Optandum ut fias: ſunt & deliria tanti.

Digitized by Google

Quid cauſae eſt igitur, cur ſim mutatus ab illo,
Qui tecum nuper luſus miſcere ſolebam
Innocuos, tecum & labentes condere ſoles,
Tecum aegri curas animi partirier? Unde
Tam cita maieſtas? Unde haec frons plena minarum,
Atque ſupercilii nimbus? Fuit ille ferendus
Vſus amicitiae, dum par fortuna ſinebat.
At nunc diſtamus nimium: piget uſque deorſum
Deſpicere, & pumilum vix internoſcere amicum.
Pyramis [c] *aërio quae vertice celſa minatur*
Flaminiae, & dominam deſpectat deſuper Urbem,
Num metam exilem dignatur, mole puſilla
Agrippae ingentes quae ſiſtitur ante Columnas,
Et tenuem praebet betas vendentibus umbram;
Quamvis deſectae ſcopulis communibus ambae,
Cognataeque iiſdem Pharaonibus? En etiam Tu
Repis humi, veluti limax, viridisque lacerta,
Rhetorem agens vernam: manibus Cicerunculus haeret
Semper, & adtritus nocturno, idemque diurno
Pollice Virgilius; nec quidquam grande minaris

Prae-

Praeterea, aut iſtis emergere ſordibus audes:
Illa contentus ſparta, quod pendeat ore
Grex cirratorum, Muſasque procare Sorores,
Te lenone, velit. Felix, ſi denique macram
Extuderis Chriam, aut glabro recitanda Puello
Carmina, privato quae rara corona reſidens
Audiat hemicyclo, & laudet forte unus & alter
Aequior. En merces ſtudiorum, & ventris aquoſi,
Pallidulaeque genae! ut Tibi fama domeſtica plaudat,
Teque breves noſcant, admirenturque Penates.
At nos interea, a puppi ſpirantibus Euris,
Egreſſi e portu, & praeter ſpatia ultima vecti,
Immenſum volucri cymba transnavimus aequor:
Victurique adeo poſt taetram funeris horam,
Et fato & cineri medium porreximus unguem.
Iamdudum Auſonia clarum tellure minòris
Sectani nomen; regionis fine teneri
Neſcit, & ad Batavos pervadit & usque Britannos,
Et multum Gallis quoque concelebratur in oris.
Conſulimur, reſponſa damus: nec Pythia tanto

Concurſu eſt hominum circumſtipata, furentem
Cum quateret ſtimulis unde unde intruſus Apollo.
Denique quam late Doctorum publica ſe ſe
Res aperit [quid habet porro haec ſpatioſius aetas?]
Regnamus, magni princeps Perſona Theatri.
Quodque magis mirere, anno non amplius uno,
Et minimo ſudore, & amico abdomine ſalvo,
Hunc apicem, haec nos adtigimus ſubſellia. Tanti
Refert ſcire viam, quae per compendia ducit.
Haec olim intentata, & Avis ignota, velut qua
Itur ad auroram, & fuſcos modo Cercopithecos,
Hercule poſthabito: paucos ideo Iovianos,
Paucos Synceros Leo [d] *computat; unicum & illum* [e],
Inguina qui iuſſit caſtas tractare Camoenas,
Dum vada Benaci dulci Siphillide mulcet.
At nunc, Murrano (f) *pridem praeeunte Columbo,*
Eſt multis inventa. Minus patet Appia, nec tot
Adteritur ſoleis. Fruticantes inde videmus
Fungorum in morem Sapientes: plena Poëtis
Oppida cuncta: Sophos, Oratores, Geometras

Au-

Auſoniae fundunt urbes, vicique Latini
Eluvie numquam ſicca, venaque perenni:
Ut nec agonalis videat tot oluſcula Circus,
Aggere nec tanto cinarae cumulentur, ubi aſse
Vicenae proſtant; nec tot ſimul Appula muſcas
Arva ferant; nec tot vendat mendacia falſi
Inſtitor unguenti; nec tot transmiſerit orco
Inſontes animas matricula ab usque Diaulus;
Nec tot ad immitem ſuspiria mittat Alexin
Cardiacus Corydon; nec tot deliria libris
Adsuerit Logicis, Phyſicis, reliquisque Noriſcus:
Quam multos cenſent haec aurea ſaecula doctos,
Et ſtatua dignos immortalique corolla.
Quo minus admiror, ſi circum pulpita veſtra
Area lata patet, rarique in gurgite vaſto
Adparent nantes, & nuda ad ſcamna tonatis;
Atriaque innumeris imberbibus ebullire
Viſa prius, nunc moeſta ſilent, & pulvere ſordent:
His etiam peiora time: de Gymnade fient
Horrea; quaque ſedes nunc Gymnaſiarcha Curuli,

For-

Digitized by Google

Forte olim rubras calcabit Villicus uvas;
Et Cereri, & Baccho cedet Dea Gorgone gaudens.
Nam quis cum poſsit puros adtingere fontes
Eloquii, & cano Sapientum inſidere circo
Bullatus, primaque genas lanugine tinctus,
Non faciat? quis iacturam tam praepetis aevi
Non redimat, poſtquam curtam expertemque pericli
Monſtravere viam Superi, nullique negatur
Hac iter ad laurum; ſit quamvis mentis obeſae,
Duraque palmari rigeat calvaria lardo?
Sed ne ſemper humi jaceas inglorius, & Te
Erectum ut poſsis peregrinae oſtendere famae,
Adcipe iam divinam artem, penitisque medullis
Conde Magiſterii leges ex aethere lapſi.
Utitor inde etiam, ſi quid te ſcalpturit intus
Gloriola, ingenii merces quae ſola diſerti.
Sed Rullo (g) grates age: Rullo, qui mihi primus
Dux fuit, errantem ſtitit & me tramite tuto,
Diſcutiensque bonus tenebras, lucem obtulit almam.
Namque ubi me primum longo poſt tempore vidit,

In

Digitized by Google

In teneros ruit amplexus, oculisque minutum
Diſtillans rorem, & dilutus nectare multo,
Oh nimium infelix, clamat, cui portio vitae
Optima, per vigiles nequidquam inſumta lucernas;
Optatam negat uſuram, & ſpem paſcit inanem!
Quando erit, ut ſapias? Tu te ipſe retexere debes,
Quaeque animo increvit, penitus conradere cruſtam,
Si quid amas vulgo ſecerni: dum mala menti
Haerebunt, quadrupes quae ſemina Paedagogus
Inſevit, plenas fruſtra expectabis ariſtas,
Pomaque laudandi ſucci, gratique ſaporis.
Crede mihi, nam me pariter (lugete, Nepotes,
Damnum infandum atrox, auctoris morte piandum)
Credulum, & incauto ſorbentem quidlibet ore,
Decepit miſere, ac duxit per devia Rhetor
Nondum barbatus: cujus me inſcitia tandem
Ieiunum, & ſolida fraudatum fruge reliquit,
Quamquam animus ſollers eſſet, patiensque laboris,
Ingeniumque ferax, & non inimicus Apollo.
Oh fruſtra noctes vigilatae! oh perdita vitae

Pars melior! Raro portavi flumina cribro
Nimirum, & ſteriles impreſſi littore ſulcos.
Heic ego: Credo equidem; nam quid condiſcere poſſet
Sinciput hoc aſini ſtudia inter ſacra Minervae?
Aiebam tacitus. Verum damna illa iuventae
(Quod bucca majore crepat) reparavimus; illi
Maior & impoſita eſt tandem ſtructura ruinae.
DI mihi, DI faciles, quorum ſandalia numquam
Incerabo ſatis, radio fulſere ſereno,
Ut me conligerem, & mentem ad meliora referrem.
Tum praeconceptas penitus dediſcere nugas
Adgreſſus, fulvos lemniſcos, bracteolasque
Damnavi, fatuosque ſales, & quidquid amarunt
Et pater, & patruus, nati infelicibus annis;
Et totum eiurans nigrae rubiginis aevum,
Vana Magiſtelli riſi praecepta togati.
Poſt ubi germen id erroris vitiique revulſum,
Involo in Auguſtum recta; eloquiique fluenta
Ipſo e fonte bibo, & pretioſo ingurgitor auro.
Iamne vides, quanta ſe Maieſtate Vetuſtas

Ex-

Digitized by Google

Explicet illa nitens; quae ſit conſtantia dictis;
Quam comtae Veneres, ſeu roſtra Orator inundem,
Et torrens rapido volvatur flumine ſermo:
Ludere ſeu malim numeris, gracilique ſonare
Pectine, & epotas ructare Aganippidos undas?
Huius ego laudis ſoli mihi debitor, & Dis:
Nam quod iurato vix poſſes credere teſti,
Ipſe mihi Dux, ipſe viae comes unus: egomet
Me caſtigabam interdum, mihi ſaepius aurem
Vellebam, reus idem, ultor, praeceptor, alumnus.
Quid non Ingenio ſperandum, & Numine dextro!
O Rulle, o felix & fortunate laboris!
Sic Te Numina ament ſemper, ſerventque beatum:
Dic, rogo: quandoquidem primum hoc mihi rere cavendum,
Ne monſtrata prius noſtros trahat orbita greſſus,
Quid faciam? quove ire iubes? quod conſilium das?
Rullus ad haec, criſpans erectam ad grandia frontem:
Da Tiberi propere aut flammis quoſcumque ſolebas
Suſpenſa ex humeris pera geſtare libellos,
Alvum cum trepido tibi nola inviſa cieret

Digitized by Google

In mediis audita iocis. Etiamne natabit
Tullius? aut triſti crepitabit Horatius igne?
Ardebitque iterum cum grandi Troia Marone?
Nec pius Aeneas, nec flammam evadet Iulus?
Alvarus hoc pereat fato [b]*? Quem das meliorem?*
Nam mihi deterior multo, atque obſcurior ille [i]
Carmine qui Tuſco puerum inradiare profeſſus,
Nil praeter riſum & ſannas huc impetrat uſque
Verſiculis blaeſis, arentibus, & monogrammis,
Quos numquam capias ſine ſphinge, & dicere Tuſcos
Nemo velit, vix Italicos, planeque Sicanos.
Sunt alii tamen, omnino quos perdere debes,
Scriptores multum inſulſi, multumque nocentes.
Quid praeſtare poteſt, cunctas qui codice parvo
Stipavit ſandi leges, alacremque puellum
Rhetoricam docet ambire, & veſte induit alba? [k]
Tolle illum ſodes: Unus pro mille Magiſtris,
Iudice me, poterit tibi Cavalcantius eſſe,
Divinus plane Rhetor, cedroque linendus.
Hunc, ſi vis, magnifacio, inquam: quid tamen, oro,

Quid

Quid peccat mundus, nitiduſque Colonia [l], cuius
Omnia ſcita ab Ariſtotele, & Cicerone revulſa,
Primaevisque aliis, aureo cratere propinant
Conſulibus dignam gravitatem; artemque loquendi?
Nil agis, ille refert; & ad haec ſubtemine Graeco
Eſt opus, ut Latio valeas intexere filo
Telam admirandam, vel verſicolore lapillo
Inſertum Muſivum, emblemaque vermiculatum:
Proxima enim conſanguinitas linguam inter utramque.
Hoc facit, ut coeant ſemper: de ventre prioris
Prodiit haec, multumque refert de matre Pelasga,
Eſtque eadem paene ecfigies in dispare vultu.
Laudo conſilium, Rulle; & piget, Hercule! numquam
Vidiſſe Euripidem, & Graii miracula Socci.
Quandoquidem verò praegnanti fluxit ab alpha
Lingua Remi, cur formoſam mihi iungere natam
Non liceat, niſi mater anus conſentiat, & ni
Flammeolum taedaſque paret? Num nomina rerum
Scire vetor, niſi qua fuerint radice revulſa
Callidus explorem; & geneſis mihi tota pateſcat

Digitized by Google

Tuberis, & caulis, pulſantis & ilia porri?
Ille etiam ſermo vernaculus & popularis,
Quem nos edocuit ſugentes ubera nutrix
Tuſcula, ſomniferi longa inter taedia lalli,
Ille, inquam, linguae ſe de matrice Latinae
Natum ait, ut puto ſcis, aviaque ſuperbit Achaea:
Illum & abortivo tunc fudit adultera partu
Auſonia, hirſutos quom primum amplexa Galenos,
Braccatosque alios, audire exotica verba, &
Non intellecto didicit parere Tyranno.
Quod tamen indigenae poſſit Deus eſſe loquelae
Italus, ut numquam paradigmata Grammaticorum
Viderit, & Muſam non declinaverit; ille
Exemplo eſſe poteſt, qui de Tonſore Poeta, (m)
Furfure in Etruſco cenſetur idoneus auctor,
Donatus gloſſa iamdudum & margine lata.
Nec minus exemplo eſt parvus cum patre bubulco
Paſtor, legitimas qui frangit gutture voces,
Dum pecus increpitat, vicinum & cogit ad Arnum:
Mi ſatis eſt igitur, poſſim ſi promere voces,

Quas

Quas Criſpus, Liviusque ſuas non peieret, & quas
Lividulus cenſor non auſit rodere: Vocum
Tu genus & proavos primo ſcrutabere ab ovo,
Si vacat; Aeolas & crucies Doreſve licebit,
Scilicet, ut ſpuriae conſtet tibi vocis origo,
Grande operae pretium: quin, ſi res poſtulat, aude
Viſere Graecorum attegias, & nomine magno
Gaudentes inopum nidos: ibi plurima diſces
Quis fies magnus conducendusque Magiſter,
Inter & inſignes digniſſimus incola Iones. [n]
Haec ego: ſed quoddam in verbis cacoſynteton eſſe
Inclamat Rullus, pia quod faſtidiat auris,
Illius & triſti naſum conrugat odore:
Nec ſtomachum tenet, at rubicundam ſanguine & igni
Contorquens aciem, & totis pulmonibus ecflans
Fulmineam bilem: Te ne iſto marmore frontis,
Tene ullis herbis, aut ullo poſſe iuvari
Fomento, egregiam Medici miſerantis opem qui
Negligis, & mordes praebentem pharmaca dextram,
Delirans, amens, atque inſanabilis aeger?

Er-

Digitized by Google

Ergo apage ; & ſine rivali placeas tibi , teque
Solus ames : iam non operam ſumemus inanem .
Quin placito magis atque magis marcore putreſcas ,
Faedaque adulanti detergas ulcera lingua .
Eſſe verecundum & docilem ſuper omnia Alumnum
Praecipio , mollique admittere dogmata cera ,
Si rem ſanus agit . Viden ut Gallus Cithiſusque , (°)
Felices animae , & natae laetantibus aſtris ,
Me dicente ſilent , & acutis auribus adſtant ,
Nec tuſsire audent , nec deglutire ſalivam ,
Nec nivere oculis ? Ideo gratiſſima Phoebo .
Iam mandunt folia ; & quotiens ſimul Arcades omnes
Convenere , ſedent in prima parte Theatri .
Iamque vale ; de me poſthac ne quaere : Putabis
Depoſitum , aut noſtros , ſi mavis , ductum ad Iones .
Sic ait ; iratusque , & caeco turbidus aeſtu ,
Multa dolens probrum , & noſtrae argumenta phreneſis ,
Terga dedit ; nec iam ex illo me occidit ut ante
Grandibus adloquiis , laudum & clangore ſuarum .

AD

AD SERMONEM I

ADNOTAT.

V. 5. (a) *Pronusque rotundam Tonſuram ut videam*. Adparet ex hiſce verbis, Gaium Salmorium, ad quem hi miſſi ſunt ſermones, eſſe hominem e Sacerdotum numero; quibus ſolemne eſt ſummum verticem tonſum habere.

13 [b] *Quo res amiſſae coeunt*, *&c.* Notum Ludovici Arioſti commentum: cujus illa ſunt cantico 34.

„ Non ſtette il Duca a ricercare il tutto:
„ Che là non era aſceſo a quello effetto.
„ Dall' Apoſtolo Santo fu condutto
„ In un vallon fra due montagne ſtretto:
„ Ove mirabilmente era ridutto
„ Ciò che ſi perde o per noſtro difetto,
„ O per colpa di tempo o di fortuna
„ Ciò che ſi perde qui, là ſi raguna....
„ Poi giunſe a quel, che par sì averlo a nui,
„ Che mai per eſſo a Dio voti non ferſe.
„ Io dico il ſenno. e n' era quivi un monte
„ Solo aſſai più, che l' altre coſe conte.
„ Era come un liquor ſottile e molle,
„ Atto a eſalar, ſe non ſi tien ben chiuſo:
„ E ſi vedea raccolto in varie ampolle,
„ Qual più, qual men capace, atte a quell' uſo, ec.

28 (c) *Pyramis aerio*, *&c.* Heic Auctor comparat praealtam Pyramidem, quae Romae ad portam Flaminiam ſita eſt, cum obeliſco [quem *metam* ob exiguitatem vocat] qui in Agrippae foro, ubi olera vendi etiam ſolent, ante porticum aedis Pantheon ſtatutus eſt.

71 (d) *Leo computat*. Leonis X AE. M. aetatem ſignificat: in qua Iovianus Pontanus, Actius Syncerus Sannazarus, aliique eximii Poetae claruerunt.

Ibid. [e] *Unicum & illum*, *&c.* Fracaſtorium intellige, qui de morbo Gallico ſcripſit poema elegantiſſimum.

74 (f) *Murrano pridem praeeunte Columbo*. Significatur certe Dominicus quidam Lazzarinus a Murro: cuius quidem confidentiſſimi Litteratoris, ut hoc obiter moneam, Laudatio celeberrimae Patavinae Academiae, non ſatis illa quidem honorifica, omnibus, qui hominem norant, mirificos riſus eliciens, prodiit Bononiae an. 1735; nam ut ederetur aut Patavii aut Venetiis impetrari non potuit. Hunc Poeta novi cujusdam Orbis detectorem alterum Columbum adpellat.

89 *Logicis*, *Phyſicis reliquisque*. — Commemoratis Noriſci Logicis

Phy-

Digitized by Google

Physicisque libris, non *reliquisque* heic, ſed *ethicisque* dixiſset profectò Lucius, niſi metro heroo ea vox repugnaret. Nam ſi usquam Noriſcus ineptit ac planè delirat, id in metaphyſicis ſuis libellis egregiè facit. Quid? quod ea impudentia eſt, ut contumelioſiſsime Probabiliſtarum, quos vocant, ſectam, homo totius probabiliſticae probabilioriſticaeque rationis ignarus, atque omnis humanitatis expers, conraſis undique maledictis invehatur? Cui ſcio mirum videri, ſibi non adhuc (id quod ille, ut magnis inimicitiis clareſceret, unum ſpectabat) eſſe reſponſum. Sed mirari deſinat, atque intelligat, id ex eo factum eſſe, quod Probabiliſtæ nondum in eo ſatis eſſe virium ſtatuunt, ut cum ipſis poſſit homo infantiſſimus decertare.; Eum tamen ego etiam atque etiam moneo: deſinat maledicere, atque in poſterum tempus quieſcat. Ni fecerit: *Flebit & inſignis tota cantabitur urbe*.

115 [g] *Sed Rullo grates age*. Rullus eſt horum ſermonum princeps Perſona. Quis hoc nomine deſignetur, ſcire mihi videor, ſed nominari eum a me non eſt neceſse: coque minus, quod huiuſmodi Rullorum ſunt omnia plena.

183 (h) *Alvarus hoc pereat fato* -- Emmanuelis Alvari Grammatica Ars ſignificatur: qua certe nulla melior.

184 [i] *Obſcurior ille, &c.* Reſpexit ſine dubio ad Grammaticam, quam *Portus regalis* vulgus adpellat, quae ex Gallico in Italicum ſermonem converſa eſt: in utraque lingua minime illa quidem probanda.

194 (k) *Veſte induit alba* -- Franciſcum Pomeyum innuit, auctorem libelli, qui inſcribitur *Candidatus Rhetoricae*: quo libello Oratoriae artis elementa traduntur.

199 (l) *Nitidusque Colonia*. Dominicus de Colonia ſignificatur, Inſtitutionum Rhetoricarum luculentus auctor.

230 (m) *De Tonſore Poeta* -- Burchiellum ſignificare voluit, in cuius etruſcos endecasyllabos prodiere haud ita pridem eruditae Antonii Papinii enarrationes. Porro Burchiellus a Florentinis Academicis, *Della Cruſca* vulgo adpellatis, claſsicus cenſetur auctor.

248 [n] *Incola Iones* -- Ex ſuperioris vocis *Incola* poſtremis syllabis, extrita ultima littera, & ex poſteriore *Iones* [qui ſunt Aſiae minoris Populi, Graecorum olim Colonia, pro ipſisque Graecis a Poeta uſurpantur] tertia quaedam vox turpicula caſu conflata eſt: quae ab Rullo animadverſa ſtomachum illi movit.

265 [o] *Gallus, Cithiſusque* -- Duos eſse arbitror Rulli clientulos, atque diſcipulos, quos ille ad Graeculam Litteraturam inſtituat.

SER-

SERMO SECUNDUS

SIC igitur ſtatuas, Salmori, ex omnibus eſſe hoc
Grande rudimentum, ut vetus & laudata tot annis
Diſcendi ratio nigro carbone notetur,
Nullaque Gymnaſii ſit iam reverentia cani.
Praecipit hoc primum ſectae Bagnarius [a] *auctor;*
Hoc recitat teneris ante alpha & beta Puellis
Orbilius, mire iuvenes formare protervos
Doctus, idem & poſcit iurari a ſimplice turba:
Hoc demum quicumque placet ſibi nomine docti
Poſtulat, atque inter fatalia ducit habendum.
Sic eſt: Emeritos contra ferat arma Magiſtros,
Qui modo vult dici ſapiens: Ex hoſte probari,
Et magnis inimicitiis clareſcere, notum eſt,
Et vetus: Hoc multis aditum patefecit ad aſtra.

Quidni etiam facias? Pronum eſt everſa crepare
Iura, dolo abreptos iuvenes, fractam gravitatem
Eloquii, fatuis ſpurcata elementa rubricis,
Et totum innumeris vitiatum peſtibus aevum.
Haec quantum potes, ut clamoſum Stentora vincas,
Teſtare intrepidus: ſed & illos ſaepe vocabis
Delicias hominum atque tuas, mediisque locandos
Divorum Ordinibus, quos quingenteſima vidit
Caelicolis dilecta aetas, purique metalli,
Prima renaſcenti quae praebuit ubera linguae.
Qui vir [b], *&, oh ſuperi! quantus Victorius! At ne*
Naugerium ſpernas. Maior ſed Bembus utroque.
Oh ubi Caſtilio, Sadoletus, Molſa, Faernus!
Varchius addatur, geminusque Manutius, & qui [c]
Propter Caſtalides ad lilia fulva vocatas,
Certavere odiis, quae forte Vatinius ipſe
Diceret immodica. Indiculus tibi proderit horum,
Quos fronte & titulo non eſt res ardua noſſe.
Hos ſolos ſapere; huic auro decedere dices,
Scriptorum quae mox ſucceſſit ahenea proles:

Hos

Digitized by Google

Hos uſque obtrudes laudans per faſque nefaſque.
Hoc bene ſi praeſtas, & frons tibi ſufficit, & vox;
Monſtrari digito multa inter millia tento
Paullatim incipies; tantam & mercabere famam
Exiguo hoc pretio, quantam Culicamus [d] *abactis*
Iam ſaepe Odryſiis, & caudis mille ſuperbus.
Nec tamen intererit, ſi, quorum nomina laudas,
Scripta male adfectes, geniumque imiteris ineptus.
Si qua tibi Italice ſcribenda eſt Concio, non eſt
Cur ſis ſollicitus de corpore, luminibuſque,
Et numero, & nervis, atque ordine: Summa laboris
Haec tibi erit, paſſim ut glomerentur nomine in uno
Tres ſaltem voces, ſed frivolae idemque ſonantes,
Queis veluti tunicis caſuros arceat imbres;
Semper & extremo reſpiret pagina verbo.
Hoc ſatis, ut vetulum dicaris habere ſaporem
Felicis venae, Galateus & exeat alter. [e]
Oh Caſa, ſemper adorandum mihi nomen, & unus
Quem paveat merito facundia tota Nepotum:
Agnoſciſne iſtos, qui te patremque ducemque

Digitized by Google

Saepe vocant, queis nulla placent, niſi rancida verba,
Quae vetat, expungitque uſus fandi arbiter, & quae
Tu quoque reſpueres, credo, hac aetate, reverti
Si poſſes iterum noſtrae ad commercia vitae?
Anne tuus ſermo ſine ſucco & ſanguine, frigens,
Flaccidus, exanimis, qualem nunc audio? Ubi vis;
Et color, & nitor ille tuus, numeruſque per aures
Leniter inlabens, ima & praecordia quaerens?
Sic iam res agitur. (f) *Sententia cognita lippis,*
E medio conlecta foro, madidave taberna,
Ducitur in gyrum, quantum vix porticus ambit,
Pro Vaticano quae curvat brachia Petro.
Hinc atque hinc longo carioſa vocabula textu,
Particulis multis conſuta, & nexibus uncis,
Aulaea, & telas imitantur verſicolores,
Per quas magnifico inceſſu tranſire iubetur.
Dum graditur lente, tumidos fricat alter ocellos,
Alter hiat, ſcapulas eſt qui contorqueat ambas,
Alternetque natem; ronchiſsat maxima pars e
Conſeſſu, frontemque plicat: Recitator anhelat

Iam

Iam decies, pergit tamen ultra, & ſtipticus udas
Guttatim eiectat voces: quid denique? Poſt tot
Circuitus exit, quod Roma eſt Tibure maior.
Quippe novum atque ingens, tanto & conamine dignum!
Volvitur inde parem ſimilis veſica per orbem,
Poſt alia; extremo donec concludit hiatu,
Dicebam. *Superi! grates: ſed de aggere tanto*
Verborum, quota particula eſt, quam tollere velles?
Quantulum & illud erit, quo fias doctior hauſto?
Ut iam pexa nimis, calamiſtro ambuſtaque ſaevo
Pagina, nil praeter fucum, gerrasque meracas
Porrigat, & levibus placitum crepundia Pupis.
Sic operoſa dies inſtat noctesque labori,
Fila trahens retrahensque, & totam diſſipat alvum,
Caſſibus aereis ut captet aranea muſcam.
Et tamen hoc bene qui faciat, licet uſque patentes
Adſpiciat fauces, & ronchos audiat, ut qui
Multum dicendo nil conficit, ille Caſinum (g)
Suſpendit naſo, poſcitque ut vapulet ingens
Segnerus, & quidquid laudati eſt nominis uſquam,

Nil

Nil miſerans proſcribit, habens diſcrimine eodem,
Si purum putumque Caſam, quem diligit unum,
Non oleat: Tantum ille Caſae tamen aequiparandus,
Quantum homini Vervex. Adeo eſt imitatio Summi
Difficilis. Vitium magna exemplaria maius
Saepe ferunt, ſi cor deſit; minus. & mediocri
Crimen ab archetypo communi ducitur uſu.
Tunc etiam, natura Parens quom fingere mirum
Aggreſſa eſt nimiumque animal, quod limite ſolo
Mentis ab humana diſtaret imagine, nata eſt
Scurra ferax, pygas oſtendens Simia calvas,
E Mauritano foedisſima bellua ſaltu.
Quorſum haec? Non ut propoſito moveare, ſed artem
Ut teneas, cuius ſumma eſt imponere; nec iam
Virtutem quaeras, vanam virtutis at umbram.
Nam quae Relligio, quom falli gaudeat aetas,
Et pretium referat magni impoſtura laboris?
Tempus erat, ſolido quom ſtarent marmore Templa,
Et Thermae, & Circi, & ferientes aſtra Coloſsi:
Oebaliam, niveamque Parum, & Nilotica rura

Ver-

Digitized by Google

Vertebat cuneis Romanus foſſor adactis:
Scilicet ut grandem mons integer iret in urnam,
Unaque diſſecto traheretur Pyramis arvo.
At nunc ſecuris eadem prope marmora venis
Multiplicata vides; conciſo e rudere quando
Fiunt pagellae, quales quom praebet avarus
Parmenſem, aut ſiccum natis poſcentibus armum:
Queis apte inter ſe iunctis, viſcoque tenaci
Compactis, augentur opes, disruptaque Galbae
Tibia ſublimem potis eſt veſtire columnam,
Et de dimidio fit nobilis aria Nerone.
Haec tamen artificis laudant mendacia dextrae
Romulidae, & gaudent tunicato pariete, quantum
Si victura iterum ſtarent Capitolia. Tanti eſt
Vana ſuperficies, quom ſolus iudicat unguis
Aut oculus. De litterulis quid ſentiat hic, aut
Ille, quibus rectam dederunt bona Numina mentem,
Diſſimulo; ſed quod plerique velintque probentque,
Scilicet id curo. Felix cui fallere plures
Contigerit! Linguae quid tantum operaris Achaeae,

Diſcen-

Digitized by Google

Diſcendoque bonas conſumis prodigus horas?
Vtilis illa quidem; ſed erit ſimulata perinde,
Et rediment longum tibi paucula verba laborem.
Dixeris egregie, ſi paſsim admiſtus inanes
Inter fabellas intercidat Helleniſmus,
Aut nova, ſed duplex, oriundaque ſtipite Graio
Vocula. Nec tibi iam poſthac ſartago rotunda,
Cyclica dicatur: ſit deinde Ellipticus ovi
Ambitus: aſt Hominem Microcoſmi nomine dices:
Tum rivis, avibusque, Poetarumque procellis
Pictorum & ſylvis praefiges rite Parergon.
Quid ſi Thucydides interdum aut Pindarus ore,
Quid ſi & Ariſtophanis νέφελαι *&* ῥαψωδία *Homeri*
Perſonet? oh quales adſueſces cernere rugas,
Quale audire Sophos! Mirabitur aethere lapſum
Graiugenam Coetus. Minus haeret Villica, nec ſic
Ora tenet, quom quartana flagrare Maritum
Sollicitam, lento docet angier hemitritaeo
Verboſus Medicus, longeque ambage petita
Implicat adtonitam. Curtae eſt prudentia mentis

Lau-

Laudare ignota, & temere admiranda putare,
Quae bene non capias; ſed & haec Prudentia multis
Eſt hodie, neſcire aliquid queis turpe fateri.
Laudat Aligherium, & fumantes ſulphure bulgas
Maxima pars hominum: quotus eſt tamen, aurea vatis
Qui ſenſa, & ſenium Muſae, & mirabile textum,
Et caligantes ſacra rubigine gemmas
Tangat acu? Pauci, clara queis lampade pectus
Incendit, rerumque arcana recludit Apollo.
Oh fatuos! clamare libet. Num provida bulbum
Impoſuit collo natura? aut nobile fruſtra
Erectumque caput dederit, mentemque capacem;
Aethereamque luto mortali adflaverit auram?
Quo vis illa animi? quo particula ab Iove ſummo
Deſecta? An pecudes inter, Pyrrhaeque Nepotes
Eſſe aliquid credam, quom plaudit non ſibi notis
Laudator luſcus? Non haec ego deſpiciam, ſed
Nec laudare velim ſanus, ſi me Attalus oret
Supplicibus gazis, aut certet vincere Praetor;
Furvum Tortorem, virgas, ergaſtula, furcam;

Ni faciam, indicens: cuius vel maxima cauſa;
Quod ſum liber homo. Si ſe cognoſceret aeque
Vulgus iners, non tam facilis, nec publica laudis
Mercatura foret; fortaſſe & Graeculus audax,
Quem male vexat honor, famaeque urtica perurit,
Diſrupto iecore innatam egereret caprificum.
Nunc autem Kappas aliquot ſi forte & lotas
Struxerit, Auſonio damnatas nubere metro;
Semimareſque ſonent, quod vix intelligat ipſe
Qui recitat, verſus; Bene, nequiter, euge, beate!
Oh amor Aonidum! oh rebus decus addite noſtris!
Ferte citi lauros, lauris innectite flores:
Huc, pueri, violas, huc plenis lilia ciſtis
Fundite: nulla Venuſini iam gloria: ſordet
Naſo, & in exſilium tantum non mittitur: ipſi,
Ipſi adeo ſacrae nutant in fronte corollae
Virgilio, atque aliquis divinam Aeneida culpat.
At de Flaminio [b], *& Cotta, dulcique Rapino,*
Fiunt pileoli oenophoris, piperique lacernae,
Aut aliud quiddam putens, quod dicere nolo.

Prob

Digitized by Google

Proh pudor! Interea de noſtro ſcurra ſuperbit
Callidus, & graphice technam ſuccedere gaudens;
Pellis ut ingeſto tumuit quae plumea vento,
Exſilit, inſultat. Quid Rullus? quid caput illud
Plenum Euro Boreaque, Ithacos quod vinceret utres?
Iura Stagiritae, longum inviolata per aevum,
Ipſe palam damnat, dicique Geometra mavult,
Quam Logicus, quom ſit caudex in utroque. Lycaeum
Cur tamen adcuſat? quae odii ſcintilla? quid eſt, quod
Tortilibus ſyllogismos magis anguibus horret,
Semper & argutis commiſſa Triangula quadris
Oſtentat? non eſt res ardua nempe, docente
Tacquet (i), lineolas rectas & ducere curvas,
Multiplici ac flexu ſtruere ancipites labyrinthos;
At fugere incurſans lunata fronte dilemma,
Admotumque gulae, & ſtringentem in Barbara nodum
Solvere difficile eſt. Adde huc, quod myſtica ſigla,
Et magicas illas pueri indoctique figuras
Non capiunt, laudantque tamen, maioraque credunt
Prodigia, ardentes quam quom vomit ore ſavillas

Ludius, aut agiles varians ſub pixide baccas,
Diſtinet ignavum mirando errore popellum.
Inde etiam tereti lucet ſpectanda tigillo
Aenea Caelorum effigies [l], ubi plurimus Orbis,
Aethereaeque ferae, & graduum diſcrimina; quorum
Si quaeras numerum, digitis percurrere totam
Protinus incipiet decumana cucurbita Rulli.
Inde nitet laevi deterſus pumice quadrans,
Regulaque, clavusque bipes ducendus in orbem,
Et multum ſudata dioptra, Thiconis & arma
Omnia, non equidem fatuis imponere nata,
Semper & ad plutei dextram vigilare iubentur:
Quae tanto digni Gallus Cithiſuſque magiſtro
Tamquam ſacra colunt pavidi, metuuntque profana
Adtrectare manu. At ſi quando Rullus ahenas
Cum ſtridore rotas impellit, & horridus haeret
Cuſpide ſuſpenſa; tremere ambo pallidiores
Et cinere & buxo: caſurum concuti ab imo
Quippe timent orbem, & Caeli convexa labare,
Percutiuntque ſinum palmis, & Numen adorant.

Arti-

Artibus his aſinos capies, cerebrique minores
Tu quoque, perpetuo quorum celebrabere bombo,
Quam late genus hoc citra. Alpes regnat & ultra.
Quin properas igitur potioribus addere libris
Euclidem? Satis eſt, ſi magna vocabula diſcas;
Et diagonales, tangentes, atque ſecantes,
Priſma, parallelas, rhombos, polygona, cylindros
Usque crepes. Si te piget huius, diſce papyrum
[Momenti exigui res eſt] variare figuris,
[Quas modo ſi demas, nemo ſophus audiet umquam]
Pneumaticum & calamo, Boyle quem condidit olim,
Pinge tholum: rapidis nec diſſocianda caballis
Aera cava, inter quae medius non permeat aer.
Deſcribes & inaequalem ſiphona, tubosque
Multiplices, cluſo doctos ſignare liquore
Temperiem, aetatisque vices, ſummumque decembrem:
Quae tu cuncta notis paſſim diſtincta, bacillo
Monſtrabis longo, cauſſasque & nomina dices;
Blandimentum ingens bibulis facturus ephebis.
Materiam vero, ac formam, ramosque comantes

Por-

Porphyrii, veterum Canones quoque Stoicidarum;
Socraticamque vetuſtatem maiore cachinno
Excipies, quam mentiti triſcurria naſi,
Aurea quom Nuribus famulatur cymba Latinis
Per ſiccum gradiens, & Bacchanalia fervent.
Quid facies? iubet hoc aetas, & Gallia victrix.

AD SERMONEM II

ADNOTAT.

V. 5. (a) *Sectae Bagnarius auctor.* Significatur Dominicus Lazzarinus, de quo in ſuperiore ſermone. Prodiit enim contra illum Libellus, ita inſcriptus: *Bagnarius Paedagogus ad ſcbolam revocatus.* Nominis cauſas non vacat inquirere.

22. [b] *Quos quingenteſima vidit, ec.* Heic recenſentur aliquot Scriptores, qui ſaeculo vulgaris aerae XVI floruerunt: cuius ſaeculi anni quod ita a primo deinceps numerentur, ut praeter mille, quingenti etiam nominentur, factum ex eo eſt, ut quingenteſima illa aetas vulgo iam in Italia nuncupetur: a qua conſuetudine ſibi auctor non recedendum putavit.

28 (c) *Et qui Propter caſtalides, &c.* Hannibal Carus & Caſtelvetrius ſcriptis plurimis invicem hoſtilem in modum decertarunt; diſſidio orto ex Italica illa per vulgata cantiuncula: *Venite all' ombra de' bei gigli d'oro.*

39 [d] *Culicamus abactis Iam ſaepe Odryſiis, &c.* Notiſsimus hac noſtra aetate Perſarum Imperator, qui ex Turcis [quorum eſt militare inſigne cauda equina] ſaepe numero triumphavit.

51 (e) *Galateus & exeat alter* -- Hoc titulo circumfertur elegantiſſimus Ioannis de la Caſa de Urbanis officiis libellus.

63 [f] *Sic iam res agitur.* Deſcribit hoc loco auctor inanem illam verborum prolixitatem, qua laborare eorum orationes ſolent, qui Ioannis de la Caſa aureum ſtilum, invita Minerva, imitantur.

92 (g) *Caſinus, &c.* Cardinalis Caſinus, & Paullus Segnerus, duo praeſtantes recentis memoriae Itali Oratores.

192 [h] *At de Flaminio, &c.* Nomina trium illuſtrium Poetarum.

206 [i] *Docente Tacquet* -- Andreae Tacquet *Elementa Geometriae planae ac ſolidae* ſignificantur.

218 (l) *Aenea coelorum effigies* -- Sphaera, quae dicitur Armillaris.

258 (m) *Famulatur cymba.* Plurimus eſt Romae per Bacchanalia uſus curruum, ſimilitudinem navicularum referentium. Eo reſpexit Poeta.

ER-

SERMO TERTIUS

QUIS mihi nunc autem tinnitus percutit aures?
Fallor? an eſt qui me ſonitu interpellat acuto?
Denuo Rullus adeſt; & tintinnabula forte
Obtinuit, miſero iampridem debita collo.
Papae! Centenis ſtrident marſupia nummis.
Unde haec ubertas? Nec enim patrimonia tota
Diſtrahere optanti tantum daret Haſta peculi.
Sis ſalvus, Rulle, & proſit, nummatus abunde
Quod venis. At non, ille refert, vulgaria ſunt haec
Publicaque, & noto percuſsa numiſmata praelo,
Quod tu rere. Habeat ſibi talia dives avarus,
Et cui ſorte datum eſt. Nobis virtutis amica
Aera placent, & quae doctrinae fida miniſtrent.
Mirum eſt quod narras; adcendis & illa videre

Ut

Digitized by Google

Ut cupiam: profer, ſodes. Facio imo libenter:
Nec mora: biſcentum exeſi fragmenta metalli
Pellicula inverſa depromit, & incipit: Haec eſt
Aureli facies: Procurrens adſpice mentum,
Horrentemque pilis barbam. Heic galeata ſuperbit
Roma: vides praelongam haſtam, criſtasque minaces?
Quae tamen haec, nudas monſtrat quae turgida mammas?
Auguſti Neptem agnoſco, matremque Neronis.
Infelix mater! ſua quam maleſuada volentem [a]
Perdidit ambitio, & regnandi dira cupido.
En tibi cum Nato ſculptus nitet Emptor Olynthi [b]:
Quid melius, ſuperi! nullas huic comparo gemmas;
Oſculor & Graia contuſam incude monetam.
Huc iam flecte acies... Satis ohe: quo, bone, tendis?
Quiddam habeo quod agam; non eſt mora libera nobis.
Dic mage, quid totum hoc congeſti conferat aeris,
Quom tibi reticulum panis, vinique trientem
Caupones opici renuant praebere roganti,
Triplex legitimo niſi fulgeat aſse corona? [c]
Et pane & vino melior doctrina. Ita ſane:

Dic

Dic ergo, quae cum vetulis cognatio nummis
Sit modo doctrinae? Sapientum ex ordine nullum
Invenies hodie, inquit, in hoc qui pulvere multum
Non ſudet. Credo: quid poſtea? Pluris emuntur
Hae modo relliquiae, & veterum monumenta Quiritum,
Quam librale aurum, rigidaeque a Mentore lances.
Credo iterum; verum quid conficis? Omnia cernes
Muſaea, ingentes Regum quoque Pinacothecas,
Aucta numismatibus, ſpiſsis quae didita cellis,
Grandia defendunt e laevi ſcrinia buxo,
Lubrica ne ſubeat muſca, aut pulviſculus audax
Laedat honoratos vultus, doctamque ſenectam.
Audis, Salmori, haec, & rides? ſanior eſſes,
Pendere ſi velles aliquid; quom poſsit ahenam
Vendere doctrinam Laterani vinitor agri,
Quiſquis & incurvo ſubigit Latia arva ligone.
Oh factum male! quod ſero haec ſapientia caecis
Emerſit ſcrobibus, prudentis munere marrae.
Oh aetas miſeranda Patrum! quom talia ſoli
Curabant monumenta Fabri, tantoque metallo

Digitized by Google

Vaſcula fiebant, pelves, craſsique lebetes;
Plurimus & tumidas migrabat Caeſar in ollas.
Hæc tu ne pereant cave; ſed nec ſperne lucernas,
Fictilia & vaſa, & ſacras DIs manibus urnas,
Poculaque, & patinas, muſcoſae & fragmina Trullae,
Conſule quae ſcripto ſenuit, gypſoque notata.
Quid plura? antiqui nec Conſulis excrementum
Abiicies, vitrea ſed tantum pixide ſtercus
Servabis caute, laſano quod putruit olim
Forte Corinthiaco: & certe veſtigia odoris
Magnì ſervat adhuc, ſolerti iudice naſo.
Denique quidquid erit defoſsis forte ſepulchris
Inventum; ſaxa in primis, quae in funere acerbo
Natorum moeſti tumulo impoſuere Parentes,
Et quae libertis libertabusque Latinus
Rite inſcripſit Eques privati in ceſpite fundi;
Accipies veluti ſimulacrum Palladis axe
Demiſſum, inque domus adyto interiore locabis.
Felix, paullatim ſi maxima creſcat apud Te
Ex àere, argilla, vel marmore Presbyotheca,

Ad-

Digitized by Google

Advena luſtratae quam poſt Sacraria Romae
Geſtiat adſpicere, & Pubes ſtudioſa frequentet:
Tum ſuper his quaecumque voles narrare licebit:
Vera an falſa, reus nullo ſub iudice fies:
Dum rigeat vultus, dum vox non haereat unquam;
Fingere & intrepide diſcas, Frontone Magiſtro.
Non ego propterea veto te conquirere libros,
Quos membrana tegit, doctaeque volumina chartae:
Quin age, & hoc etiam tot demum fraudibus adde;
Ut tibi Scriptorum pateat longiſsimus ordo.
Utile & hoc multis: ſed enim delectus habendus;
Curandumque prius, ne cui pittacia deſint
Aurata, ut minio niteant hinc inde rubello
Chartarum limbi, nullusque ex ordine peccet,
Et ſerie in tota menſura ſit omnibus una.
Nec minimum intererit, quo tempore prodierint, quo
Impreſsore: Unum renues mutare trecentis,
Pagina ſi Iunctam referat tibi prima vel Aldum [d]:
Fumida ſit quamquam & tineis eroſa papyrus.
Dicet idem, & melius fortaſse Cuminius [e]: *Eſto;*

Digitized by Google

At nunc venantur priſca exemplaria docti,
Et potiora typis ducunt chirographa, quorum
Vix longo exprimitur tormento syllaba verax.
Num tecum nugor? num non haec ſerius aio?
Quot modo Calliphanes video, queis magna librorum
Congeries praeſtat tantum hoc, ut Bardocucullis
Imponant pulchre, & vana ambitione ferantur!
Multos Rullus habet, conquiſitosque libellos.
Quid tum, ſi totos dormire iubentur in annos
Pulvere conſperſi, & praebent convivia blattis;
Ipſe autem praeter titulos nil adtigit unquam?
Sed facito adtingat: duro de ſubere cortex,
Dum legit, obſiſtit miſero, ingeniumque bilibre.
Attamen, ut facile indocti capiuntur, Olympo
Copia librorum, tegumentaque Gallica Rullum
Impoſuere. Putat tam ſtultum nemo, coempta
Cui fuerit magno nil profectura ſupellex:
Et vero prodeſt, dum veram excuſat inani
Cortice doctrinam, tantumdem & gignit honoris.
Tu tamen ut captes aliena volumina ſemper,

Quae tua ſunt tantum adquiſito iure tenendi?
Aude aliquid maius: victuris inſere chartis
Nomen, & extremis volvenda nepotibus olim
Vindicet a tumulo quoque te membrana ſuperſtes.
Cur tu non facias, quod nunc ſibi quisque licere
Non dubitat? Tibi Praela gement Hollandica, ſi vis,
Aeternosque dabunt ventura in ſaecula partus.
Vix natum excipient te armamentaria Sacrae
Palladis, atque inter pretioſa ſilentia tutus,
Annoſorum hominum pulchro ſudore madentum
Concilio intereris. Te callidus ambiet ultro
Inſtitor argutae mercis, doctisque columnis
Praefiget longe ſpectandum, ubi marmore trunco
Pasquinus riget (f), *& Procerum mala gaudia turbat,*
Scommate Romano, & ſaevis metuendis Iambis.
Te Iuvenes avidi, Te poſt convivia crudus
Patricius leget, & reſidis faſtidia vinces,
Pulvilloque comes fortaſſe cubabis eodem.
Denique, quod ſummum eſt, quod ſpectat Gallius unum,
Dum ſcribit toties, & opuſcula computat annis,

Au-

Digitized by Google

Aureolos multos, ſi DIs placet, inde parabis;
Remque tuam tacite augebis. Quid quaeris? eodem
Fomento geminum cordis ſanabitur ulcus,
Ambitio fervens, & habendi ſacra cupido.
Omne tulit punctum, me Iudice, ſcriptor egenus,
Haec duo qui iunxit, poſuitque in foenore laudem.
Adnuis? at primum, quae ſit magis apta placere,
Materiam ſume, & pauliſper temporis huius
Ingenio indulge: certa eſt fiducia plauſus,
Si critices aliquid promas. Tam mellea Siren
Nulla modo eſt, velut Hiſtoriae cenſura prioris,
Omnia quae miſcet, tenebriſque involvit opacis.
Immane eſt quantum campo ſe iactet in iſto,
Cui cor dulciculae prurit tentigine laudis:
Volvitur huc illuc, ut ſetas quaerat in ovo, (g)
Lictorum ſimilis, dubiam dum forte tabernam
Certatim excutiunt, & tela Liguſtica quaerunt,
Furtivumque ſalem, aut vetita de incude Philippos:
Nec ſi longa fides, multos ſervata per annos,
Commendet quiddam, & veluti inter ſacra reponat,

Ab-

Digitized by Google

Abſtinet: annorum nulla eſt reverentia centum;
Quamquam Pragmatici laeſo de Iure querantur;
Factaque, conſenſu maiorum hucusque probata,
Inter fabellas tamen adnumerantur aniles.
Tene, o ſancte Faber, prima vernaſſe Iuventa, [b]
Quom Ieſſaea tibi ſeſe Virguncula iunxit?
Omnes reclamant Tabulae: vetulum mihi nutrix
Deſcripſit puero, ſi rite audita recordor:
Omnibus eſt eadem vox, & ſententia concors,
Iam tum quom Solymis, metuunt qui Sabbata, pulſi.
Nil refert: totum hoc non pendit Gallius hilum,
Si deſunt monumenta oculo ſubiecta fideli,
Et palpanda manu. Communis opinio tanti
Non eſt, ut fatuo quae coniectura cerebro
Naſcitur. Hoc tu iure ullum adventaſſe negabis
Heſperium ad Baetim Zebedaeo de patre natum;
Ut multum obſiſtant, atque indignentur Iberi.
Nec Conſtantini ſcabiem luſtralibus undis
Deterſam, & Sacris permiſſam Regibus Urbem
Monſtratumque Polo Vexillum, impune relinques.

Cer-

Cerdones iſthaec credant, Puerique Fabrorum,
Quique locant humeros; omnis muliercula demum,
Quae neſcit legere, & nulli eſt addicta Togato.
Te ridere decet quidquid ſibi finxit avorum
Credula ſimplicitas. Hoc eſt modo ſcire aliquid plus
Quam vulgus, ſupraque aſsurgere vertice toto.
Unde tamen tam multa ſimul deliria poſsum
Conſuere, ut non exiguus liber exeat? Audi.
Sunt hodie libri, ut muliebria corpora, quae dum
Conclavi neglecta ſuo, atque inculta morantur,
Macra videbuntur, brevibusque ſimillima ſardis.
Fac tectis prodire eadem, ſpectanda per urbem;
Non eadem forma eſt: nam cum peronibus altis
Incubuere pedes; quom tot redimicula fontem
Aedificant, circum & veſtis ſinuoſa tumeſcit,
Praegnantem artifici defendens turbine ventrem;
Protinus augetur ſpecies, maiorque videri,
Atque alia: Ingentes una implet Faemina poſtes,
Anguſtatque viam, magnos imitata Elephantos,
Aut Orcam, per aquas vaſta ſe mole ſerentem.

Non

Digitized by Google

Non, quidquid libro adgeritur, liber eſt. Superabit
Vrſius haud Phaedrum [i], *nimia farragine dempta,*
Deſectisque ſupervacuis. Pars prima libelli,
Magnaque, agens claro cum Maecenate, peribit:
Cuius in egregias laudes, atque inclyta eundum
Facta Patrum plenis velis. Tum lector amicis
Interpellandus verbis: Extorſit Opellam
Vir Princeps, & amicorum mihi maximus: Aegre
Invitusque fero donari luce: volentem
Perficere inceptum, limaque diutius uti,
Defecit tempus; graviores otia curae
Invidere: Piget properanti falce dolatum
Edere opus, ſubciſivis quod ſcripſimus horis
Ceſſantes, tantum ut privata in ſorte lateret:
Plura tamen ſunt, quae nulli explorata Priorum,
Nequidquam tentata, & adhuc incognita, primus
Expedio dictis: In publica commoda nemo
Dexterius rem tractavit. *Sic deinde ſequere,*
Grandia poſthabito adſpergens promiſſa pudore.
Haec dum praeſaris multus, iam pagina fluxit

Plurima per digitos: quid poſtea? nec locus hic eſt
Incipere. Anne tibi nolent impendere paucos
Verſiculos, qui nil renuunt laudare Poetae,
Dummodo clareſcant, libroque legantur in omni?
Hoc ergo ſpatium teneant Titus [k]*, Albius, Hirrus,*
Corvinusque tumens, adsentatorque Sabinus,
Nattaque, Liboriusque ecfrons, ſimilisque farinae
Centum alii, Myopum pecus, & venalia corda.
Omnes ingenium Auctoris mirentur & artem,
Dicendique venuſtatem. Super omnia acutam
Deſinat in caudam quodvis Epigramma: Catenae
Nectantur Fatis [l]*, iuguletur Parca, rigeſcat*
Invidia, incolumes habeant nec ſaecula dentes,
Si libet, ut tantae monumentum nobile mentis
Neſciat interitum, nullaque aetate ſeneſcat.
Nec tibi non aliquot pagellas auferat Index,
Qui citet emptorum nomen patriamque bonorum,
Queis ſua cudendo conlata eſt symbola libro.
Sic ſenſim tibi creſcet opus, totoque libello
Adpendix iam maior erit. Sed & altera cedet

Uti-

Digitized by Google

Utilitas; quod Lector ubi pervenerit usque huc,
Nil ultra volet. Ignarus quid deinde ſequatur,
Iam negat eſse aliquid melius, iuratque per aures
Ipſe ſuas, & Amalthaeae per cornua caprae,
Haud aliam cervice Iovis potuiſse Minervam
Naſcier, huic patrem divinum ſinciput eſse.
Sed quis peierat hoc? Non Muratorius hercle (m);
Maffeiusve & Averanius, non qui Calepinum
Reſtituit nuper. Pleniſsima pectora recti,
Nec tentanda dolis, nec conrumpenda favore,
Secernunt aliena tuis: examine pendunt
Aequo te, &, quanti ſis, taxant: mitte fabam albam
Sperare immeritus: Non vincent mille Poetae
Cornicines dominae ſuffragia libera vocis.
Proh facinus! raro quod iam natura noverca
Dat tales animas, & corvis rarius albis.
Nam modo cui tantum eſt animi? Per mutua certant
Officia, inque vicem laudant, laudantur & Idem,
Inter ſe tacito coniuncti foedere multi,
Alterius faciem quamvis non viderit alter.

Nominat Vmbricium Memnon: Poſt tempore parvo
Vmbricii in libro ſit mentio Memnonis, & par
Redditur. Ad ſuperos Iuvenem Salvinus Vlyſsem [n],
Evehit; Etruſcum laudat Murranus Homerum.
Sic aſinos videas coſtas coniungere coſtis,
Officioque pari ſe ultro citroque fricare,
Quod neuter faceret, fieri niſi poſset utrinque.
Vlterius ventum eſt. Tacitum ſub laudibus uncum
Littera adulatrix quondam geſtare ſolebat:
Captabat timide tunc laus meritoria laudem,
Quosque dabat plauſus, ſponte excipiebat eoſdem.
At nunc incepit non diſsimulanter agi res:
Hoc unum per amicitiae venerabile nomen
Poſtulat a magno ambitioſus ſcriptor amico,
Laudari: excluſus pudor eſt: it crebra reditque,
Semper & immeritas mendicat epiſtola laudes.
Quid faciat populus, qui neſcit talia? credit
More ſuo; magnumque nefas, & morte piandum
Eſse putat, ſi forte horum neglexeris unum,
Quem magni facit, & ſtellis paene inſerit alter.

Quod

Quod ſi aliquis, ſola qui ſe virtute tuetur,
Qui neque mentiri vult, nec mendacia ferre,
Paullum intercedat, foedaeque ad ſcamna latrinae
Laudatum pariter laudatoremque releget;
Provocat utrumque, & populares neſcius iras
In caput ipſe ſuum arceſsit. Plus creditur illis
Pluribus, & iunctis pro ſe pugnantibus armis.
Invidus aut rudis eſt, qui fluctibus ire ſecundis
Reſpuit: Hunc tota premit eluvione fluentum.
Hoc eſt, quod plerique ſilent, mordentque labellum;
Quom levis excipitur tanto clamore Noriſcus,
Quanto olim domito rediens Niſaeus ab Indo.
Otia amant iſti, Divom quae maxima dona;
Totaque ſecuro malunt dormire cadurco
Sabbata, quam bellum emotis indicere veſpis.
Quo magis admiror fortes animi ac generoſos,
Queis tolerabilius dulces amittere ſomnos,
Quam libertatem. Vigilare ac ſemper in armis
Vivere, ſit quamquam non una timenda cicatrix;
Pulchrum & honoratum eſt. Da tales da modo Brutos,

Iupi-

Jupiter, in re Palladia, qui ferre Tyrannos
Imperiumque pati nolint, aut ambitioni
Coniuratorum Capitum ſervire tacendo.

AD SERMONEM III

ADNOTAT.

℣. 23 [a] *Volentem perdidit ambitio.* Recte *volentem* Poeta dixit. Ut enim teſtatur Tacitus, Annalium lib. 14, cap. 9: *Hunc ſui finem multos ante annos crediderat Agrippina, contempſeratque. Nam conſulenti ſuper Nerone reſponderunt Chaldaei, fore ut imperaret, matremque occideret. Atque illa, OCCIDAT, inquit, DUM IMPERET.*

℣.25 [b] *Emptor Olynthi* — Notum, ita adpellari Philippum Alexandri Magni Patrem: nec, cur ita adpelletur, ignotum.

℣. 33 (c) *Triplex legitimo, &c.* Cum ex aliis horum ſermonum locis tum ex hoc licet ſuſpicere, L. Sectanum ſive Romanum hominem eſſe, ſive Romanis rebus addictum. Pleraque enim ad Romanae urbis rationem accommodat. Romanae autem ſive Pontificiae monetae inſigne eſt triplex in unam coalescens corona, quod *Triregnum* vulgus adpellat.

℣. 92 (d) *Iunctam referat tibi prima vel Aldum,* Celebres ſaeculo xvi Librorum Impreſſores.

℣. 94 (e) *Cuminius* -- Diligentiſsimus Patavii noſtra aetate Typographus.

℣. 127 (f) *Ubi marmore trunco Pasquinus riget, &c.* Pasquini, ut Romanum vulgus putat atque adpellat, percelebris Romae ſtatua, eademque minime harpocratea. Nam quodcumque maledictum, in viros praeſertim principes, ſine capite ac certo auctore manat, id continuò Pasquino tribuitur: ut iam eiuſmodi in vulgus obſcure iacta maledicta *Pasquinate* adpellentur. Ideo *turbari* a Pasquino *Procerum mala gaudia*, eumque *ſaevis iambis metuendum* Poeta teſtatur. Ad Pasquini autem forum frequentes ſunt Bibliopolarum tabernae.

℣. 149 (g) *Ut ſetas quaerat in ovo* - Deſumtum ex Italici ſermonis conſuetudine proverbium: quod geminum eſt Latini illius adagii: *Nodum in ſcirpo quaerere.*

℣. 159 [h] *Te ne o ſancte Senex, &c.* Sunt qui negent, S. Ioſephum fuiſse aetate provectum, quum illi nupſit B. Virgo Deipara. Item de Apoſtoli Iacobi in Hiſpanias adventu, de Conſtantini Romano baptiſmate, ſanatione, ceteriſque, quae infra a Poeta commemorantur, ſunt qui dubitent. Exquiri diligenter veteris memoriae veritatem eſt vehe-

men-

Digitized by Google

menter utile. Sed eſt ipſa inquirendi ratio perdifficilis. Nihil non admittere, atque omnia repudiare, aeque perverſum eſt. Perverſiſsimum autem eſt omnium [id quod quidam Semidocti faciunt] fidem iis, quibus omnes mortales ad hanc diem aſſenſi ſunt, temere ac ſine iudicio abrogare: ex eoque doctrinae famam quaerere. Atque hoc illud eſt, quod Lucius noſter inſectatur.

℣. 193 (*i*) ***Superabit Urſius haud Phaedrum***, *&c.* Phaedri Opuſculum, Fabellas Aeſopias continens, eſt ſane exiguum. Non maiora fore Urſii [quod quidem commenticium nomen putandum eſt] verboſi Scriptoris volumina, ſi ſupervacanea tollantur, Poeta teſtatur.

℣. 218 [k] *Titus*, *&c.* Conficta triobolarium Poetarum nomina.

℣. 226 (l) ***Catenae nectantur fatis***, *&c.* Haec aut ſimilia ferme continent verſiculi, quos inepti Laudatores alienis Libris praefigunt.

℣. 241 (m) *Non Muratorius*, *&c.* Meritiſsime hic laudantur eximii huius temporis litterati, iidemque litterariae dignitatis acerrimi aſſertores, Antonius Muratorius, Scipio Maffeius, Ioſephus Averanius, Iacobus Facciolatus.

℣. 257. *Iuvenem Salvinus*, *&c.* Lazarinus edidit Tragoediam, quae inſcribitur *Ulijes Adoleſcens*. Salvinus convertit Homerum ex Graeca in Italicam linguam. Ambo ſeſe invicem ſatis liberaliter laudant in ſuis Scriptis: ſed Salvinus fortaſſe ſine fuco.

SER.

Digitized by Google

SERMO QUARTUS

ETiam multa dedi, quae Te ſervata diſertum
Efficient alias, ſi te excutis, ante Cicadas,
Aut etiam citius. Quid iam cauſabere poſt haec,
Si me non audis? non te ſudore perenni
Diffluere, aut placitos iubeo intermittere ſomnos,
Aegre & anhelare, aut pulmones perdere lenta
Tabe: Velis tantum: & peream, niſi ferre ſecundas
Doctorum in Regno, fieri merearis & Archon [a]
Protinus a Rullo. Non ingenio atque labore
Res haec poſcit agi, ſed firmo pectore, & ore
Roboreo. Fuit haec olim dementia, libros
Nocturna verſare manu, verſare diurna,
Multum olei, multum conſumere nobiliorum
Spirituum, & ſtudio canos demittere in uno.

At

At nunc in facili labor eſt. Huc denique tota
Evaſit novitas, ut vix exercita gleba
Det frugem immenſam, atque omnis ferat omnia tellus:
Erravere Patres, fateor; verumtamen illi
Magna reliquerunt poſt ſe veſtigia, molli
Non tentanda pede. In mediis erroribus auſum
Miror honoratum, & grandem prodentia mentem
Peccata, ut bardo nec ſic peccare liceret
Conanti. Sed iam facta eſt impervia nulli
Semita doctrinae: cunctos impune Togatos
Provocat audaci cirratulus ore Cinaedus:
Et calathos inter teretisque volumina fuſi,
Aemula Petrarchae, tumidoque inimica Marino;
Micturit egregios Poppea Poetria verſus.
Attamen exſpecto, ſi quem mihi det Chiabreram [b]
Si quem Torquatum iam tot foecunda Poetis
Haec aetas: ſaltem Filicaia, aut denuo fidus
Exſiſtat Paſtor. Nam quid Magnatibus illis
Hactenus obponat? Bertoldum credo (c). *Sed iſthaec*
Miſsa face: Eximii Frugonius [d], & *Barufaldus,*

Digitized by Google

Rhedius, atque Metaſtaſius, cuique inclyta laurum
Roma dedit [e]*: ſed nec talem te fingere nuper*
Inſtitui, modici nec res eſt iſta laboris:
Hos longe ſequere, & veſtigia pronus adora.
Altera Doctorum eſt, & maxima turba, ſuperbam
Quae facit aetatem, doctrinae infeſta priori,
Omnia contemnens, niſi ſe, ſaeclumque Leonis.
His ego Te comitem adſcribo, ni obſiſtis, & unum
De multis facio, Pindi qui Fata gubernant.
Angeris, ut video, infelix: Me ne, inquis, inanem
Sumere virtutis larvam, virtute relicta?
Decipiam multos, non me: ſub imagine falsa
Cognitus ipſe mihi abſolvar, me iudice, numquam,
Socordemque animum ſemper mens conſcia fraudis
Arguet. Ah! miſeror; nec qua ratione revellam
Hunc tibi ſcirpiculum invenio. Vis denique verum
Eloquar, abiectis phaleris? Sed pronus in aurem
Hoc tibi committo, & cave ne cui dixeris unquam,
Id cruciat quoque me: ut multum mihi blandiar, haeret
Scrupulus hic cordi infixus; nam ſentio, quam ſim

Exi-

Exiguus, famaque minor, ſi nominis usquam eſt
Umbra mei. Quantum eſt ideo, quod luſimus orſu
In primo Satyrae, poſtrema hac parte recanto
Ex animo; poſitaque Thraſonis imagine, reddo
Me mihi, & antiquum ſiſto tibi lactus amicum:
Novi artes, novi ſimulandi nomina, quae me
Edocuit Rullus longo iam cognitus uſu,
Nec voci, aut iuſtae parcendum duximus irae:
At vero eſſe aliquem, qui det ſibi verba, ſibique
Callidus imponat; quippe id mirabile dictu eſt,
Nec ſcio, qui fieri poſſit; quamquam mihi Rullus
Cognitus, intentoque diu obſervatus ocello.
Atqui hoc Rullus habet; ſed celat corde ſub imo
Ingens arcanum nulli ſcrutabile lynci.
Nam poſtquam ſemel inquit, Ego ſum magnus Apollo,
Id ſancte credit, nec dicere ſacramentum
Ambigit. Anne iocor? quid nuper dixerit audi (f).
Neſcio quis minime ſimplex, & mentis iniquae
Ex Rullo quaerit: num quem toto Orbe putaret
Eſſe virum, tanta qui cognitione maderet,

Digitized by Google

Et ſecum ingenio poſſet certare. Quid ille?
Componit primum ſe, cunctatusque parumper,
[*Verum, ut habet, narro*] diſtinguo, *ſerius inquit:*
Eſſe aliquem, diſciplinam qui intenſius unam
Hauſerit, id verum forte eſt; qui extenſius omnes
Calleat, eſſe nego. *Anne aliquid maioris abollae?*
Non ſperas: tamen eſt. Aderant certare parati
Conſeſſu in magno multi variique cuculli,
Ut ſolet. Exſiſtunt Pueri iam diribitores,
Sparguntur toto lata exemplaria circo.
Rullus in his chartam evolvit: tum fixus in uno
Obtutu, caperat frontem, naſumque ſubinde
Cenſorem ducens, Phyſicae capita omnia luſtrat.
Materiae eſuriem in formas aequaliter omnes
Prae cunctis notat, & vocem non continet; at ſe
In latus obvertens, Etiam ne, ait, hoc recoqui, quod
Pridem ego compoſui, pro re non pauca locutus,
Iudicioque dato? Mirum id, minimeque ferendum
Quippe videbatur ſtulto, quod ſtaret, ut ante
Cauſſa vetus, Rullo Diſceptatore dirempta.

Digitized by Google

Iamne vides, quantum placeat ſibi? quam ſibi plaudat?
Qualem ſe fingat? Felix, qui gaudia potat
Omnia doctrinae, nulla mercede ſoluta.
Sic amens alter, ſua quem dementia fecit
Induperatorem, Carolo non invidet auri
Pallorem, & Chlamydem, aut alacres in bella Phalanges,
Nec famulantem Orbem, & quantum eſt, quod Caeſaris auget
Fortunam: gaudet laceris in veſtibus aeque,
Aut etiam plus, ut curas qui neſcit amicas
Imperii, & circum regalia Tecta volantes.
Hinc nitor in cute perpetuus, frontisque ſerenae
Illecebrae, blandusque oculorum languor, & udus
Ambroſia vultus, ſpirans convivia Divum:
Hinc Veneres, ultraque diem producta Iuventus.
Nam quid maceret hunc, qui ſecum talia geſtat
Semina laetitiae? Nulla eſt iniuria, quam non
Diluat extemplo verae mens conſcia laudis.
Obiice pauperiem: nemo eſt locupletior illo,
Qui tantum virtutis habet ſub pectore cenſum:
Invideant illi Reges, non Regibus ille.

Digitized by Google

At genus obſcurum: de mandra ad pulpita venit;
Adſumſitque Togam: natus de matre Gigantum;
Quid tum? nobilitas ſola eſt atque unica virtus.
Hinc & amicitiam, & commercia Patriciorum
Usque colit, dominis audax adcumbere menſis,
Et matronales iugulare impune Cathedras:
Quomque domi ſit curta penus, cicerisque catillus
Fictilis, & rapae, gratiſsima Pythagoreis
Fercula, vix reparent ieiuni tormina ventris;
Se gerit externe pro Lydo Rege, Mydaque,
Cuius habet tantum auriculas. Huic forte mederi
Inſtituas: Age: Nonne vides, mi Rulle, quod iſtam
Non facis ad Spartam? quod multo ſaepius erras,
Quam loqueris, nec ſcis quid diſtet naſus ab ore?
Quos recitas verſus, nollet feciſse Puellus,
Qui tremit ad ſcuticam: Populus te ſibilat, omnes
Traducunt, imi ac ſummi, iuveneſque ſeneſque.
Invidia eſt, inquit. Fortaſſe erit unus & alter
Lividus; anne omnes? quis non ignobilis autem,
Quis te aliquo ponit numero? Quis cogitat an ſis

Albus

Digitized by Google

Albus an ater homo? Multis tribuuntur honores,
Non tibi: cede Deo: falſam miſer exſue mentem.
Invidia eſt. Sed quid tandem invideant Tibi, nullae
Quem comitantur opes, tenui, rerum omnium egeno,
Inluſtres Heroum Animae, rectique tenaces,
Ventidius, Rufus, Peribonius? Et tamen illi,
Illi etiam tua concordes deliria rident.
Invidia eſt, iterum ingeminat, quae regnat, & ipſos
Transvertit ſaepe Heroes. Tota invidet illi
Gens hominum: Cithiſum dumtaxat & excipe Gallum:
Nempe illae pecudes, cerebri quibus uncia non eſt,
Rulli admirantur crepitus, & ſtercora lambunt.
Ulterius quoque prorupit: Flocci facio, inquit,
Qui me cumque facit flocci. Num deſpicis omnes?
Deſpicio, ſi vis, & eodem ponimus illos,
Quo me illi numero, & cubito metimur eodem.
Quid facias? actum eſt: adeo latet ulcus, & alto
Corde ſedet, vincitque manus, artemque medentum.
Pharmaca nulla iuvant, quamvis Epidauria; non quae
Vulnus adulantur lenti dulcedine ſucci,

Non

Digitized by Google

Non ea, quae totos faciunt ſtridere molares
Horribili ſale, & innocuum mordere labellum:
Helleborum reſtat, ſucco ſi forte potente
Reddatur menti integritas, & priſtina virtus:
Interea totum evolvi, ni me omnia fallunt,
Neſcius arcanum, quod pridem ſcire volebam:
Ecquid non cernis? Summa eſt Furere. At ſibi Rullus
Hoc habeat: non invideo: & ſi quem iuvat ultro
Deſipere, & cerebrum pro dulci errore paciſci.
Hoc ego non faciam: quid Tu? Sapis, & ſapere usque,
Credo, voles. Igitur poſthac ridebimus ambo
Unanimes (quid enim ſupereſt, medicamina quando
Omnia dispereunt?) hilarem, & riſum dare natam
Rulli ſtultitiam. Quantum ad rem pertinet, audi
Quid demum ſtatuam. Nova, quae crebreſcere coepit,
Semita doctrinae, ſolis eſt pervia ventis,
Quove pedem figas nihil eſt; planiſſima quamquam,
Et brevis, & lenociniis ſit conſita multis.
Hac me nemo trahet ſanum. Mendacia deme,
Non fugiam. Melior nunc de Permeſſide ſenſus,

Pu-

Purius eloquium, & primis de fontibus hauſtum:
Sed nimis a vitio diſceſſum. Inrepſerat ingens
Faſtus ab Urbano (g), *& damnoſa licentia fandi,*
Non ea quae ratio, ſed quae mens percita ferret;
Ibat & excuſſis reſonans Oratio fraenis.
Laudo, luxuries quod iam eſt compreſſa pudenter,
Conſeditque furor. Sed ut eſt contermina culpae
Culpa alia, & tenui diſtant contraria fine;
In vitium duxit vitii fuga. Sola probatur
Iam phtiſis, & macies in carmine, pauperiesque;
Optimus ille autem, quem non reprehendere poſſis.
Peccat idem qui nil audet, nimis alta petenti.
Eſt igitur quod utrinque probem reprobemque: Tumores
Nolo procelloſos, & arenam radere nolo:
Illis adſtipulor, medio qui tramite pergunt,
Et decus hinc, illinc animos & lumina ſumunt.
Nec mihi ſi Petrarcha ſapit, iam Zappius ivit (h)
Ad Corvos: laudo hunc, magis illum. Pluribus itur
Diverſisque viis ad metam ſcilicet unam;
Sed bene qui currit, palmam rapit. Odi ego vanum

Digitized by Google

Tironem, ſua qui vult tantum Idola Sabaco
Ture vaporari, & taxat diverſa ſequentes.
Suſpicor & multos nigrum praefigere theta
Non temere eximiis auctoribus; & ſua virtus
Forte nocet miſeris. Quid in illo carmine tandem
Displicuit? Summum eſt, & non imitabile lippis.
Hoc dignum facit opprobriis, & ſtigmate ſaevo.
Huccine flagitii? Quis acerbae temperet irae,
Strangulet aut medio turpiſſima verba palato,
Id reputans? Quanto melius, qui non cito librum
Iudicat, atque aliquid ſemper laudare laborat,
Mitis Ariſtarchus! vix eſt de millibus unus,
Si Burri excipias, fatuique volumina Criſpi,
Quem totum damnare queas. Bona plurima ſubſunt
Interdum, intuitu quae non deprenderis uno.
Sed neque me comitem ſperet, qui lintea ventis
Omnibus obvertit, nunc huc, nunc vividus illuc
Flectere iter, grandique vorans ſtudia omnia voto.
Omnia quis didicit? Periturae anguſtia mentis,
Vitae ſumma brevis, iamque inſtans forcipe Cloto,

Moli-

Moliri tam multa vetat. Iam temporis huius
Quantula pars curis vacat? Alea, ſomnus, amici
Hinc multum demunt. Sperabimus inde per omnem
Ire facultatem egregie, & collecta tenere
Craniolo hoc, laetos facerent quae ſparſa trecentos?
Non credam. Sed enim dum libas plurima curſim,
Undique deſectis, miſtisque ſine ordine rerum
Fragmentis, mens obruitur, medioque fit ingens
In capite Artocreas, rudis indigeſtaque maſsa,
Quanta poteſt facere audacem, non hercule doctum:
Votum immane, audax, & dorſo ſarcina maior,
Omnia complecti. Nimium qui guttura pandit,
Nil tenet, Aeſopi quod prodidit ante Moloſsus.
Hinc mihi ſuſpectus Medicus, qui carmina pangit;
Cauſidicusque Geometres. Tu contrahe vela,
Et multum ſtudeas, non multis. Quis pudor, illud
Neſcio *honoratum conſtanti promere voce,*
Quom ſit opus? Malo hoc, quam dici neſcit; *&, omni*
Dum loquor in causa, turpes audire cachinnos.
Unum age, ſed totus; ſed & hoc cunctanter, & illa

Orbita Te ducat, quam ſignavere priores.
Nec tibi tam prudens quiſquam perſuadeat auctor
Linquere iter notum, & compendia caeca viarum
Quaerere: Feſtinans ad metam ſerius ibis.
Primo deinde loco figas, quod nil ſine magno
Vita labore dedit Mortalibus. Vnicus ille [l],
Quem ſponte implevit tacito Sapientia lapſu
Stertentem. Ad vigiles nunc labitur illa vocata,
Qui tremere, & ſudare queant, totoſque Decembres
Abſtineant vino, & longo in pallore ſeneſcant.
Quo magis attonitus tantam ſubcreſcere in horas
Audio Doctorum ſegetem; citiuſque ſonantes
Saxorum pluvias, & Mulas parturientes
Glutirem, & quaecumque redux [m] *ab Athlantide narrat.*
Nam modo quot numeres, queis foedum & turpe iacere
Deſidia? quando gravior ſocordia Terris
Incubuit? quis iam potiora volumina verſat?
Quis vomicam ex libris duxit, putremque ſalivam?
Expende aetatis mores: Vix prima Iuventus
Evaſit ferulam, longumque valere iubetur

Cum

Digitized by Google

Cum grege Muſarum iam faſtiditus Apollo;
Et diverſa placent. Tortum quatit ille flagellum
Cum ſonitu, aut Friſios agitans ad fraena Iugales
Automedon novus, undantem terit axe citato
Flaminiam, auratoque urget temone Popellum:
Ille diem ſolidum cavea traducit in uda,
Expoſitum gaudens talis quaſsare fritillum;
Odryſios inter latices, calidumque cacavum,
Et gerras ſerere, abſentum nec parcere famae:
Maxima pars longo miſere torquetur amore,
Et dolet adsidue quod tot ſuſpiria, quod tot
Non valeant duram placare Amaryllida luctus,
Cuius ab arbitrio vivit, moriturque. Videbis
Hunc paene exanimem ſurda pendere feneſtra;
Illum, cui fulget modio ſaturata farinae
Caeſaries, multo & naſos invitat amomo,
Ire redire viam ſubluſtri veſpere eamdem,
Figere & obliquo crudeles lumine poſtes:
Omnes nil agere. Inde dies labuntur inertes;
Nec melius noctes; inolevit publica quando

Con-

Digitized by Google

Conſuetudo vices invertere, luce cubare
Mollibus in ſtratis, luna impendente beatos
Congreſſus colere, & luſus producere, donec
Humida ſubducat tardus Sarraca Bootes.
Publica quom ſint haec, tamen aurea volvitur aetas;
Quique eadem faciunt, hedera donantur amica;
Inflatisque crepant buccis, & pulpita frangunt.
Quid facit hos animos? Scio: Tres quatuorve libelli
Perlecti ructus inter poſt prandia curſim.
Tam parvo proſtat noſtris doctrina Calendis.
Sed Tu, cui laeva ſub mamma nobile quiddam
Palpitat, haec vilis quam ſit Sapientia ſentis,
Et mecum perges alio decurrere campo.

AD SERMONEM IV

ADNOTAT.

℣. 8 [a] *Et Archon.* Reſpexit certe Auctor ad Archontas, de quibus Muratorius in ſua litteraria Republica.

℣. 29 (b) *Chiabreram*, &c. Inſignes heic recenſentur Poetae ſaeculi ſuperioris.

℣. 23 [c] *Bertoldum credo.* Forte alludere voluit ad Poema nuper editum Bononiae & coniuncto ſtudio a multis praeclaris viris concinnatum.

℣. 34 [d] *Frugonius, &c.* Poetae huius temporis ſpectatiſsimi.

℣. 35 (e) *Cuique inclyta laurum Roma dedit, &c.* Eques Bernardinus Perfecti Senenſis, in Capitolio laurea Apollinari donatus III Idus Maias an. 1725.

℣. 71.

Digitized by Google

℣. 71 (f) *Quid nuper dixerit, audi*. Notatum invenio in margine authographi: duo, quae heic narrantur, nequaquam eſse auctoris commenta, ſed reipſa contigiſse.

℣. 177 (g) *Faſtus ab Urbano*. Nempe ſub initium ſuperioris ſaeculi, quo tempore regnare coepit Urbanus VIII.

℣. 191 (h) *Zappius*. Iohannes Baptiſta Zappius, Poeta Nobiliſsimus, ſed qui multis hodie displicet, propterea quod vix aliquid ſimile habeat Petrarchae. Sapere autem ſibi Petrarcham Lucius adfirmat, putere Zappium negat: atque hunc propterea non eſse, tamquam pecudis corruptum cadaver, praedam canibus alitibusque proiiciendum.

℣. 240 [i] *Unicus ille*. Salomonem intellige.

A01 1467013

Digitized by Google

Digitized by Google